

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 7 mars 1895, kl. 4 e. m.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om ändring i den af Kongl. Maj:t den 13 augusti 1838 utfärdade ordning rörande hvad mosaiske trosbekännare hafva att iakttaga i afseende på utöfning af deras religion med mera.

I kongl. förordningen angående mosaiske trosbekännares skyldigheter och rättigheter här i riket den 30 juni 1838 är stadgad, bland annat, att mosaiske trosbekännare, födde i Sverige, eller som, utrikes ifrån inkomne och i riket bosatte, blifvit eller blifva af Kongl. Maj:t till svenske undersåtar upptagne, skola derefter i alla hänseenden vara ställda i lika rättsförhållande med öfrige svenske undersåtar, enligt svensk lag, samt åtnjuta enahanda rättigheter och förmåner, som tillkomma svenske undersåtar i allmänhet, utan andra inskränkningar, än Sveriges grundlagar för utrikes födde män eller främmande trosbekännare bestämma, eller i förordningen särskildt stadgas, hvaremot sådane mosaiske trosbekännare såväl för sina personer som för egendom, näring eller rörelse skola vara underkastade samma skyldigheter och åligganden, som öfrige svenske undersåtar;

att mosaisk trosbekännare icke eger välja eller kalla prest eller kyrko-betjening inom svenska församlingarna, vara ledamot i direktioner eller kommissioner, som hafva befattning med kyrkoärender eller undervisningsverket, eller deltaga i val till sådana befattningar, eller uti öfverläggningar och beslut om dylika ämnen;

och att mosaiske trosbekännare böra ensamme underhålla fattiga af deras egen trosbekännelse, utan att därför kunna undandraga sig andel, enligt gällande grunder, i afgifter till allmänna fattigvården i den församling, inom hvars område de äro boende eller ega fastighet.

Kongl. förordningen innehåller äfven, att om hvad mosaiske trosbekännare hafva att derefter iakttaga i afseende på utöfningen af deras religion och bestyret inom deras församlingar, Kongl. Maj:t samma dag fastställt en särskild ordning, hufvudsakligen öfverensstämmande med hvad derom dittills varit stadgadt eller vanligen iakttagits.

Uti nämnda ordning rörande hvad mosaiske trosbekännare hafva att iakttaga i afseende på utöfning af deras religion med mera, utfärdad af Kongl. Maj:t den 13 augusti 1838, förekomma följande bestämmelser:

§ 1. »Finnes i stad bosatte ett större antal personer, som bekänna sig till mosaiska trosläran, skola de utgöra särskild församling. Är ej antalet af mosaiske trosbekännare så stort, att de lämpligen kunna utgöra egen församling, tillhöre de då närmaste mosaiska församling.» — — —

§ 7. »Inom hvarje församling skola utses vissa föreståndare för att vårda församlingens angelägenheter. Antalet af dessa föreståndare vare i allmänhet fem, men kan efter öfverenskommelse inom församlingen inskränkas till tre personer.

Endast den, som är känd för godt och hederligt uppförande samt för egen räkning idkar handel, fabriksrörelse eller handtverk, eller innehafver fast egendom, eller eger något annat lofligt, oberoende näringsfång, kan till föreståndare utses och i valet dertill deltaga.

Ej må på samma gång far och son, eller svärfar och måg, eller två bröder, eller två svågrar vara föreståndare i samma församling.» — — —

§ 15. »Församlingens röstegande ledamöter utse inom sig i april månad hvarje år i de församlingar, der föreståndarne bestå af fem personer, sex deputerade, men i församlingar, som endast ega tre föreståndare, fyra deputerade, hvilka med föreståndarne inom församlingen före juni månads utgång sammanträda och gemensamt med dem hvarje år bestämma och uttaxera beloppet af erforderliga kyrko-, fattig-, begravnings- och skolmedel, samt de af föreståndarne uppgifna extra behof och utgifter; börande härvid hvars och ens inkomst och förmögenhet noga tagas i beräkning.»

I taxeringen må far och son, svärfar och måg, tvenne bröder och tvenne svågrar ej på en gång deltaga.» — — — — — — — — — —

§ 18. »Vågrar och afhåller sig någon af församlingens ledamöter att erlægga påförda afgifter, ega föreståndare att dertill begära handräckning i Stockholm hos öfverståhållarembetet och i landsorterna hos ma-

gistraten i staden, der församlingen finnes; och kan sådan afgift genast utmätas, så snart den stödjer sig på den af föreståndare och deputerade upprättade och af dem underskrifna taxeringslängd.»

§ 19. »Mosaisk trosbekännare från främmande ort, som ett år uppehållit sig i stad, der mosaisk församling finnes, vare underkastad de afgifter till församlingen, som af deputerade och föreståndare kunna honom påföras.»

Uti en inom Första Kammaren af herr J. A. Sandberg afgifven motion (n:o 25) anför motionären hufvudsakligen, att ofvan återgifna bestämmelser i fråga om ordningen för uttaxering inom mosaiska församlingar af erforderliga kyrko-, fattig-, begravnings- och skolmedel jemte andra utgifter och om grunden derfor synbarligen vore för ofullständiga för att kunna på ett tillfredsställande sätt reglera så viktiga och ömtåliga förhållanden som församlingsmedlemmarnes olika tillskottspligt för församlingsändamål, helst saknaden af närmare föreskrifter, såväl om hvad vid beräkning af hvars och ens inkomst och förmögenhet borde iakttagas, som ock om huru den, som med en taxeringsåtgärd vore missnöjd, skulle kunna vinna rättelse i densamma, lemnade ett vidt utrymme för taxeringsnämndens okontrollerade myndighet och godtycke; att detta förhållande uppenbarligen strede mot den i kongl. förordningen om mosaiska trosbekännares skyldigheter och rättigheter i riket uttalade grundsats, att mosaiska trosbekännare skola i alla afseenden vara ställda i lika rättsförhållande med öfrige svenska undersåtar, enligt svensk lag, samt åtnjuta enahanda rättigheter och förmåner, som tillkomma svenska undersåtar i allmänhet; och att den för utgörande af afgifter till kyrka och skola inom statskyrkoförsamlingar lagda grund, eller bevillningen till staten, vore ändamålsenligare och mera öfverensstämmande med rättvisa samt erbjöde större fasthet i tillämpningen.

Till belysning af och såsom bevis för sina åsigter har motionären framhållit, hurusom vid taxeringar inom mosaiska församlingen i Oskarshamn för åren 1893 och 1894 tvenne, till namnet uppgifna, församlingsföreståndare påförts större tillskott till församlingen än några andra församlingsmedlemmar, hvilkas inkomster i och för bevillning till staten dock uppskattats till högre belopp än de båda föreståndarnes, till följd hvaraf dessa sistnämnde fått vidkännas drygare församlingsavgifter än som bort dem ålöpa, i händelse utdebiteringen verkstälts efter taxeringen för bevillning till staten. Härjemte har motionären förmålt, att, sedan den ene af församlingsföreståndarne hos Konungens befallningshafvande i länet sig besvärat öfver utdebiteringen och begärt rättelse deri, Konungens befallningshafvande resolverat, att besvären innefattade ett ämne, hvarmed det

icke tillkomme Konungens befallningshafvande att taga befattning, samt att, efter det klaganden dragit ärendet under Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och Konungens befallningshafvande i afgifvet underdånigt utlåtande sig yttrat, att då rörande sättet för vinnande af ändring i dylik uttaxering någon bestämmelse icke funnes meddelad vare sig i de af klaganden åberopade, mosaiska trosbekännare rörande, författningar, eller, såvidt Konungens befallningshafvande hade sig bekant, i annan lag eller författning, Konungens befallningshafvande, äfven efter tagen kännedom om de för öfrigt ganska beaktansvärda skäl, klaganden till stöd för sitt ändringsökande andragit, ansåge sig sakna behörighet att med ärendet taga befattning, Kongl. Maj:t i resolution af den 27 oktober 1893 icke funnit skäl att i Konungens befallningshafvandes beslut göra ändring.

Af dessa skäl och med betonande af att en laga kraftvunnen taxering för bevillning till staten borde anses mest korrekt angifva hvars och ens inkomst och förmögenhet, har motionären föreslagit: »att Riksdagen må uti underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t tacktes vidtaga sådan ändring i de för mosaiske trosbekännare gällande författningar, att nu påpekade brister varda afhjelpade, eller åtminstone att i § 15 af ofvan åberopade 'ordning' orden: 'börande härvid hvars och ens inkomst och förmögenhet noga tagas i beräkning' utbytas mot orden: 'Till beräkningsgrund för uttaxeringen tjenar den bevillning, som, jemlikt senast fastställda taxeringslängder, till staten erlägges'».

Den af Kongl. Maj:t den 13 augusti 1838 utfärdade ordning, rörande hvad mosaiske trosbekännare hafva att iakttaga i afseende på utöfningen af deras religion med mera, är onekligen behäftad med brister, såväl deri att en församlingsmedlem icke anvisats utväg att söka rättelse i honom påförd beskattning för församlingsändamål, som äfven i flera andra hänseenden, hvilka motionären dock icke berört. Denna ofullständighet kan lätteligen föranleda till beaktansvärda olägenheter för den enskilde medlemmen, hvilken måste böja sig för beslut, som kanske innebära en förnärmelse af hans rätt samt betänkligt rubba grundvalen för församlingsmedlemmarnes inbördes rättigheter och förpligtelser och dessutom störande inverka på sammanlefnaden och förtroendet inom församlingen. Att det oaktadt missförhållanden och förvecklingar inom mosaiska församlingar icke yppats i någon högre grad, eller trädt i dagen på något mera uppseendeväckande sätt, torde sannolikt få tillskrifvas, att församlingarnas förtroendemän förstått att med varsamhet och samvetsgrannhet handhafva bestyret inom församlingarna, och möjligen äfven att bestämmelserna i ordningen af den 13 augusti 1838, hvilken faststälts i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad dittills varit stadgad eller vanligen iakttagits, bevarat aktningen

för traditionella bruk. Krafvet på mera klara och detaljerade bestämmelser, de der icke blott innebure ett verksamt skydd för den enskilde mot missbruk och öfvergrepp, utan tillika slöte sig närmare till nyare tiders utveckling af församningslivet och formerna derför, synes dock hafva efter några decenniers förlopp gjort sig gällande i de tvenne största mosaiska församlingarna i riket eller församlingarna i Stockholm och Göteborg. Dessa församlingar hafva nemligen antagit och hos Kongl. Maj:t begärt godkännande af nya ordningar för församlingarna, hvarpå Kongl. Maj:t genom nådiga resolutioner fastställt ordning för mosaiska församlingen i Stockholm den 12 juni 1882 och för mosaiska församlingen i Göteborg den 26 januari 1883.

Uti båda dessa ordningar, som, beträffande de respektive församlingarna, träd i stället för ordningen af den 13 augusti 1838 och hvilka ordningar, så till form som innehåll, hafva stor likhet med hvarandra, hafva inlutit bestämmelser till förebyggande af oegentligheter af den art, motionären påpekat. Deri finnes föreskrifvet, att, sedan ordinarie församlingstämman bestämt det belopp, som öfver befintliga tillgångar erfordras för församlingens behof under nästföljande år, beloppet skall af en taxeringskomité fördelas på dem, som under löpande året äro eller varit medlemmar af församlingen, dervid hvars och ens inkomst och förmögenhet samt förmåga att utgöra utskylder böra tagas i beräkning; och att den, som vill framställa anmärkning mot honom påförda utskylder, skall, vid talans förlust, derom göra skriftlig anmälan inom viss utsatt tid, hvarefter sådana anmärkningar prövas antingen af taxeringskomitén, eller ock, der församlingen derom på förhand förordnat, af en pröfningskomité, sammansatt på bestämdt sätt. I ordningen för Göteborgs församling har derjemte tillagts, att öfver de beslut, hvilka vid dylik pröfning fattats, klagan ej må föras, dock obetaget för den, som förmenar sig kunna visa, att utskylder till församlingen icke bort honom påföras, förty att han icke tillhör densamma, att i laga ordning väcka och utföra sin talan.

Uti dessa nya ordningar för församlingarna i Stockholm och Göteborg har således den debiteringsgrund, som förut gälde och hvilken motionären klandrat, icke allenast upptagits, utan äfven genom de inskjutna orden: »samt förmåga att utgöra utskylder» utvidgats, hvarigenom gifvits större frihet vid bedömandet af den enskilde samfundsmedlemmens verkliga bärkraft i fråga om bidrag för församlingens behof.

Huruvida nya ordningar meddelats jemväl för andra mosaiska församlingar har utskottet icke haft tillfälle att inhemta.

Ett bifall till motionen, som icke åsyftar ändring i de nya ordningarna för församlingarna i Stockholm och Göteborg, utan är rigtad endast

mot ordningen af den 13 augusti 1838, skall icke från alla mosaiska församlingar aflägsna den beskattningsnorm, som motionären utdömer, utan kommer den att i dess utvidgade skick qvarstå för församlingarna i Stockholm och Göteborg, till dess annorledes kan varda förordnad, hvarigenom uppstår en större olikhet i grund och form för beskattningen inom skilda församlingar, än nu eger rum. Att sådant icke kan vara eftersträfvansvärdt, synes ligga i öppen dag; och icke heller står det väl tillsammans med den af motionären varmt förfäktade grundsats om likhet i rättsförhållanden.

Då emellertid det står de mosaiska församlingar, för hvilka ordningen af den 13 augusti 1838 ännu länder till efterrättelse, öppet att vid framträdande behof af ändrade eller nya stadganden, rörande utöfningen af religion och vården om deras inre församlingsangelägenheter med mera, som i nämnda ordning innefattas, hos Kongl. Maj:t i behörig ordning göra underdåniga framställningar om hvad de i sådant afseende kunna finna nyttigt eller nödigt, torde någon Riksdagens mellankomst ej nu vara af omständigheterna påkallad.

På grund af hvad utskottet anfört hemställer utskottet

att motionen icke må till någon Första Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 mars 1895.

Å utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.